

Messadi d'informaziun tier il project da fusiun dallas vischnauncas Sumvitg e Trun

Preziadas votantas, preziai votants

Las suprastonzas communalas da Sumvitg e Trun han lantschau il schaner 2019 in project communabel per sclarir co ina fusiun dallas duas vischnauncas savess veser ora. Il plan era oriundamein da schar luvrar ora la grupp da project propostas e da discussiunar e sviluppar vinavon quellas cun la populaziun a caschun da radunonzas d'informaziun. Sco tier bia auter, ha la pandemia da COVID-19 era fatg cheu in streh atras il quen. La grupp da project ha perquei decidu in auter proceder. Cun quest messadi d'informaziun lein nus informar Vus davart la situaziun da partenza e mussar a Vus co la vischnaunca fusiunada savess veser ora.

Per la grupp da project eis ei impurtont d'endriescher il meini dalla populaziun tier la damonda surordinada dalla fusiun ed era tier damondas davart l'organisaziun dalla vischnaunca fusiunada. Perquei tarmettin nus aschuntau a quest messadi d'informaziun in **catalog da damondas**. Nus supplichein vus d'emplenir ora quel e da returnar el cun la cuviarta francada a Vossa administraziun communal tochen venderdis, **ils 27 d'uost 2021**. Ils resultats portan alla grupp da project impurtontas indicaziuns co ils votants stattan enviers ina fusiun e tgei pretensiuns che vegnan tschentadas enviers la vischnaunca fusiunada. Aschiprest che la situaziun lubescha vegn organisau in'occurrenza publica d'informaziun e da discussiun per saver brattar directamein meinis. Prevedentamein vegn quell'occurrenza a ver liug el decuors digl atun 2021. Pia, tier questa retscherca setracta ei tuttavia aunc buca d'ina votaziun!

Prendi la caschun e separticipai a quella retscherca! Nus engraziein a Vus gia ordavon per la collaboraziun.

Amicabels salids

Vischnaunca Sumvitg

Armin Candinas
president communal

Vischnaunca Trun

Dumeni Tomaschett
president communal

A. Situaziun da partenza

1. Entschatta

Ils davos onns ei vegniu menau differentamein discussiuns davart fusiuns da vischnauncas en la Cadi. Schlans ha fusiunau sigl 1. da schaner 2012 cun Trun. Plinavon ei vegniu inoltrau en las vischnauncas dalla Cadi iniciativas per prender si contractivas da fusiun denter las vischnauncas Medel, Mustér, Sumvitg, Trun e Tujetsch. Suenter che l'iniziativa ei vegnida refusada en la vischnaunca da Tujetsch, ei quella idea buca vegnida perseguitada vinavon en las ulteriuras vischnauncas.

Las vischnauncas Sumvitg e Trun tgiran gia dapi biars onns ina stretga collaboraziun. Aschia meinan las duas vischnauncas dapi igl onn da scola 2013/2014 l'entira scola populara ensemen el Consorzi da scola Sumvitg-Trun. Medemamein ein ils pumpiers vegni mess en in corp communabel. Per garantir il provediment d'aua ei vegniu engaschau ensemen in caufontauna. Era la purificaziun dallas auas tschuffas succeda en ina serenera communabla. E danovamein meinan Sumvitg e Trun in'allianza da taglia.

Las suprastonzas communalas da Sumvitg e Trun apprezzieschan la buna collaboraziun sco partenaris equivalents. Oz stattan omisduas vischnauncas sin solidas combas e san ademplir lur pensums a moda autonoma respectivamein en collaboraziun cun autras vischnauncas. Tuttina setschenta la damonda strategica, sche Sumvitg e Trun dueigien restar el futur vischnauncas autonomas, ni sch'ina fusiun porscha meglieras perspectivas. Per saver risponder quella damonda han las duas suprastonzas communalas da Sumvitg e Trun decidiu d'examinar las consequenzas d'ina fusiun ed elaborar in project. En la sesida dils 21 da schaner 2019 han las suprastonzas communalas elegiu in accumpignament extern. La gruppa da project semetta ensemen sco suonda:

- Trun: Dumeni Tomaschett, Erica Cavegn-Pfister, Lucas Arpagaus, Kurt Wolf, Giachen Albrecht (tochen ils 31-12-2020), Martino Della Valle (naven dils 01-01-2021) e Sandra Gautschi.
- Sumvitg: Armin Candinas, Giusep Bearth, Robert Candinas, Marcus Duff, Ignaz Deplazes (tochen ils 31-12-2020), Flurin Berther (naven dils 08-03-2021) e Fabian Collenberg.

- Accompagnament: Tino Zanetti e Kevin Brunold, Zanetti & Partner Treuhand
- Consultativ: Simon Theus e Giachen Caduff, uffeci da vischnauncas Grischun

Durant ils onns 2019 e 2020 ei la grupp da project sentupada tier pliras sesidas. La lavur dalla grupp da project ha stuiu vegnir interrupta muort la pandemia da COVID-19 per in pli liung temps ed il process ei retardaus. La grupp da project ha incaricau gruppas da lavur dil fatg mintgamai cun representants d'omisduas vischnauncas da sefatschentar profundamein cun suandontas tematicas: Administraziun communal, scola, turissem, fatgs da baghegiar, forestalessers, menaschi tecnic, providiment d'aua, agricultura e pumpiers. Quest messadi d'informaziun resumescha ils resultats dalla grupp da project e dallas gruppas dil fatg. El duei porscher allas votantas ed als votants d'omisduas vischnauncas ina basa per decider davart ina fusiun da Sumvitg e Trun.

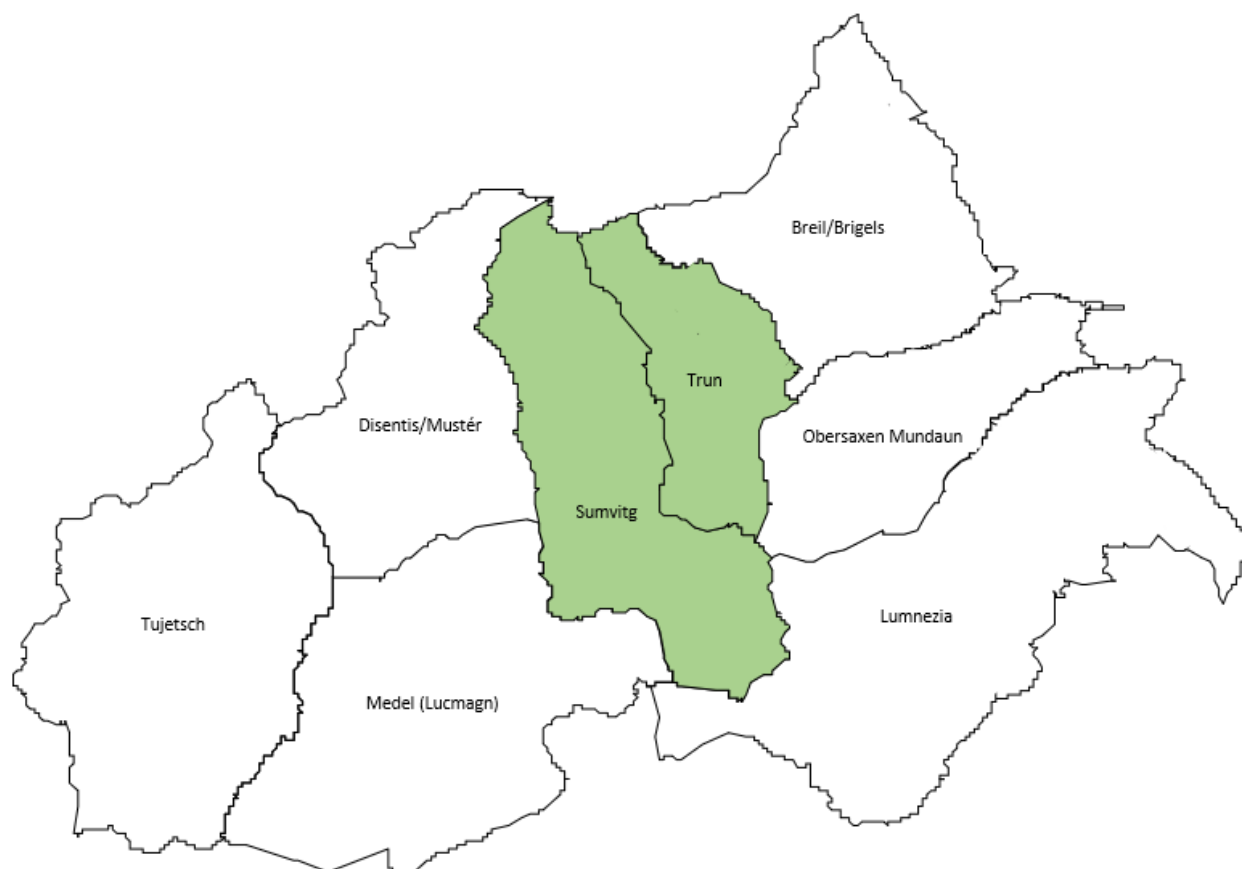
2. Fusiuns da vischnauncas el cantun Grischun

La tematica da fusiuns da vischnauncas ha obteniu durant ils davos 20 onns en Svizra ed el Grischun ina gronda dinamica. Il diember da vischnauncas ei sesminuius cuntinuadamein. El cantun Grischun ei il diember sereducius dapi igl onn 2000 naven da 212 sin 101 vischnauncas (stan 01-01-2021). Las midadas dalla societad, dall'economia e dalla politica pretendan adina dapli da nossas vischnauncas. Las aspectativas enviers las administraziuns communalas vegnan adina pli aultas. Raschuns per ina fusiun san esser:

- La cumplexitad dils pensums dallas vischnauncas pren tier
- Megliur dils dretgs democratics entras sliigar si corporaziuns inter-communalas ed aschia ver pli semplas structuradas
- Menar ensemen segiradas ed applicaziuns d'EED ed aschia spargnar cuosts
- Investar coordinadamein
- Process politics vegnan menai pli pauc a moda persunificada

B. La nova vischnaunca

1. Intschess cumpigliau

2. Statistica

Vischnauncas	Sumvitg	Trun	Total
Grondezia en hectares	10'188	5'190	15'378
Habitonts ils 31-12-2020	1'104	1'173	2'277
Diember da scolars 2020/21	71	67	138
Scoletta	11	15	26
Primara	37	35	72
Superiura	23	17	40

3. Num ed uoppen

Enteifer bunamein tut ils projects da fusiun ein il num ed igl uoppen in tema fetg sensibel, num ed uoppen ein numnadamein colligiai cun bia emoziuns. Perquei fa la grupp da project el mument dad ussa aunc buca ina proposta definitiva, mobein vul sentir il puls dil pievel. Sco num per la vischnaunca dat ei suandontas variantas:

- Sumvitg
- Trun
- Sumvitg-Trun
- Trun-Sumvitg
- Ulteriuras propostas dalla populaziun

Pigl uoppen dat ei suandontas variantas:

- Uoppen dalla vischnaunca da Trun
- Uoppen dalla vischnaunca da Sumvitg
- Crear in niev uoppen

El questiunari aschuntau san votantas e votants s'exprimer davart num ed uoppen.

Las tablas dil liug cuntegnan vinavon il num dalla fracziun e survegnan aschuntau il num dalla nova vischnaunca. Ils nums da cultira e da vias a Trun e Sumvitg vegnan manteni, las adressas e las cefras postalas vegnan medemamein menadas vinavon sco oz.

4. Cultura, localitads communalas e loghens da sentupada

Las uniuns vegnan sustenidas en la medema rama sco tochen dacheu. Ils usits ein buca pertuccai dalla fusiun. La varietad culturala che characterisescha ils vitgs duei era vegnir mantenida e promovida el futur. Loghens da sentupada impurtonts dueigien vegnir susteni entras la vischnaunca en la rama dad oz, aschilunsch ch'il basegns vid tals loghens sesminueschan buca considerablamein.

5. Collaboraziun intercomunala / Consorzis

Tenor il messadi davart la refuorma dil territori existevan igl onn 2010 varga 400 consorzis. Buns arguments plaidan persunter, che vischnauncas adempleschan certas incumbensas comunablaimein. Sper quels aspects positivs vegnan denton era ils cunfins dallas collaboraziuns intercommunalas mussai si. Tier ils disavantatgs s'audan:

- dretgs da cundecider restrenschì
- influenza mo indirecta sin l'execuziun
- pìntga flexibilitad p.ex. tier consequenzas finanzialas per la vischnaunca
- problem da tschentar delegai adattai

5.1. Collaboraziun intercomunala Sumvitg e Trun

Las vischnauncas Sumvitg e Trun han suandontas cunvegnas per la collaboraziun intercomunala:

- Consorzi da scola Sumvitg-Trun
- Corp da pumpiers Sumvitg-Trun
- Caufontauna Sumvitg-Trun
- Alleanza da taglia Trun-Sumvitg
- Serenera Zavràgia

Cun ina fusiun san ils consorzis e las cunvegnas da prestaziun vegnir sliadas si e l'ademplida dallas incumbensas sa vegnir integrada el menaschi dalla vischnaunca.

5.2. Collaboraziun intercomunala cun ulteriuras vischnauncas

Sumvitg e Trun han serrau giu suandontas cunvegnas per collaboraziuns cun ulteriuras vischnauncas:

- Regiun Surselva
- Sana Surselva (purtadra dil Spital Regional Surselva Glion)
- Uffeci funsil Cadi
- Spitex Cadi
- Corporaziun Silo da sal (Trun e Sumvitg ensemen cun Breil)

- Corporaziun per l'economisaziun da gliet dallas sereneras dalla Cadi (Trun e Sumvitg cun las ulteriuras vischnauncas dalla Cadi)
- Cuminonza da maschinas forestalas (CMF) Cadi

Quellas fuormas da collaboraziun intercommunala ein buca pertuccadas dalla fusiun e san vegnir menadas vinavon sco tochen dacheu.

6. Vischnaunca burgheisa

Schibein a Sumvitg sco era a Trun existan neginas vischnauncas burgheisas pli. Ord quei motiv vegn era la vischnaunca fusiunada buca a ver ina vischnaunca burgheisa.

7. Pleivs

Las pleivs ein **buca** pertuccadas dalla fusiun dallas vischnauncas politicas.

8. Organisaziun politica

8.1. Votaziun all'urna

Sco pli ault organ dalla vischnaunca ei la cuminonza dils votants all'urna previus. La votaziun all'urna elegia:

- Commembers dil cussegl da vischnaunca (mira damonda 5ss. el questunari)
- President/-a communal/-a
- Commembers dalla suprastanza communal
- Commembers dalla cumissiun da gestiun

La perioda d'uffeci per ils commembers dallas istanzas e dallas cumissiuns cuoza 3 onns.

La cuminonza dils votants all'urna decida davart la constituziun communal e midadas vid tala, davart fatschentas ch'ein naschidas entras ina iniziativa ni in referendum e davart eventualas fusiuns cun ulteriuras vischnauncas. Expensas pli aultas che 1 milliun francs per la medema caussa sco era expensas che serepetan annualmein pli aultas che frs. 100'000 ein suttamessas al referendum obligatoric ed aschia decida era cheu la cuminonza dils votants definitivamein davart quellas.

8.2. Cussegl da vischnaunca

Il cussegl da vischnaunca fuorma la legislativa e consista da 16 commembers. Per garantir ina representanza adequata duei vegnir fixau per l'emprema perioda d'uffeci che 8 commembers dil cussegl da vischnaunca hagian lur domicil en l'anteriura vischnaunca da Sumvitg ed ils ulteriurs 8 en l'anteriura vischnaunca da Trun. Suenter exista la pusseivladad da sligiar si quella reglamentaziun en ina revisiun dalla constituziun communal.

Il cussegl da vischnaunca elegia:

- Commembers dalla cumissiun da baghegiar (istanza da baghegiar)
- Commembers dalla cumissiun da scola

Al cussegl da vischnaunca ein suttamessas suandontas incaricas e decisiuns:

- Survigilanza suprema sur dall'entira administraziun communal
- Predeliberaziun dallas fatschentas che vegnan suttamessas alla votaziun all'urna
- Fixaziun dil pei da taglia
- Approbaziun dil preventiv
- Approbaziun dil quen annual
- Relasch, midadas ed aboliziun da leschas
- Relasch e midadas dalla planisaziun dil territori
- Expensas naven da frs. 300'000 tochen 1 milliun francs per la medema causa ni da frs. 30'000 tochen frs. 100'000 per expensas che serepetan annualmein (resalvau il referendum facultativ)
- Conceder credits supplementars
- Entrar en corporaziuns da dretg public

Cumpetenzas finanzialas	Expensas per la medema caussa	Expensas che serepetan onn per onn
Suprastonza communal	tochen frs. 300'000	tochen frs. 30'000
Cussegl da vischnaunca	dapli che frs. 300'000 tochen frs. 1'000'000	sur frs. 30'000 tochen frs. 100'000
Votaziun all'urna (referendum obligatoric)	dapli che frs. 1'000'000	dapli che frs. 100'000
Votaziun all'urna (referendum facultativ)	dapli che frs. 500'000	dapli che frs. 50'000

8.3. Radunonza da vischnaunca

Schibein la vischnaunca da Sumvitg sco era la vischnaunca da Trun ha ina radunonza communal. En la vischnaunca fusiunada ei buca previu ina radunonza da vischnaunca. Ord vesta dalla vischnaunca da Sumvitg vegnan las cumpetenzas, cun resalva dil referendum facultativ, transferidas al cussegl da vischnaunca. Ord vesta dalla vischnaunca da Trun, nua ch'ei exista gia oz, sper la radunonza da vischnaunca, in cussegl da vischnaunca, munta l'aboliziun dalla radunonza ina simplificaziun dallas structuras. Entras las cumpetenzas pli aultas e las novas incumbensas survegn il cussegl da vischnaunca dapli peisa. Per garantir la scumiada da meinis directa denter la populaziun e las instanzas politicas tier impurtontas fatschentas dueigien ver liug radunonzas d'informaziun.

Organ	Sumvitg (oz)	Trun (oz)	nova vischnaunca
Votaziun all'urna	GIE	GIE	GIE
Radunonza da vischnaunca	GIE	GIE	NA
Cussegl da vischnaunca	NA	GIE	GIE

8.4. Suprastonza communal

La suprastonza communal secumpona d'in president/d'ina presidenta e da quater commembers. Els vegnan elegi all'urna.

La suprastonza communal ha oravontut l'incarica da menar la vischnaunca strategicamein. Ils pensums vegnan reparti enteifer ils differents departaments. Mintga commember da suprastonza ei responsabels per in departament.

8.5. Cumissiun da gestiun

La cumissiun da gestiun secumpona da treis commembers e seconstituescha sesezza. Ils commembers vegnan elegi all'urna.

8.6. Cumissiun da baghegiar (istanza da baghegiar)

En la nova vischnaunca duei la cumissiun da baghegiar esser responsabla sco emprema istanza per decisiuns da baghegiar. Eventualas protestas ein d'inoltrar alla suprastonza communal e vegnan tractadas entras lezza en secunda istanza. Suenter eis ei pusseivel da trer las decisiuns avon la dertgira administrativa. La cumissiun da baghegiar secumpona da tschun commembers. Quater commembers vegnan elegi entras il cussegl da vischnaunca. Tier il tschunavel commember setracta ei dil genau/dalla geraua da baghegiar (ex officio).

8.7. Cumissiun da scola

Il Consorzi da Scola Sumvitg-Trun vegn sligiaus si ed il menaschi da scola vegn surprius entras la vischnaunca fusiunada. La cumissiun da scola meina la scola strategicamein e survigilescha ella. La cumissiun secumpona da tschun commembers. Il genau/la geraua da scola appartegn ex officio a quella cumissiun. Ils ulteriurs quater commembers vegnan elegi entras il cussegl da vischnaunca. La cumissiun da scola seconstituescha sesezza.

8.8. Cumissiuns

Sper la cumissiun da baghegiar e la cumissiun da scola ei il cussegl da vischnaunca cumpetents d'installar ulteriuras cumissiuns ed eleger ils commembers da quellas.

8.9. Iniziativa e referendum

Il dretg da cundecisiun da convischinas e convischins duei sper la votaziun all'urna vegnir rinforzaus entras la pusseivladad dil referendum encunter decisiuns dil cussegl da vischnaunca. Cheutras sa il pievel procurar ch'ei vegn decidiu all'urna. Cun ina iniziativa sa ina votaziun all'urna davart la proposta dils iniziants vegnir pretendida.

Ils detagls dils dretgs da referendum ed iniziativa ein da fixar en la nova constituziun communal. Tenor il meini dalla grupp da project dueigien mintgamai 200 suttascripsiuns esser necessarias per inoltrar in referendum ni ina iniziativa. Il referendum sa vinavon vegnir inoltraus per expensas decididas dil cussegl da vischnaunca da sur frs. 500'000 per la medema causa e per exepensas che serepetan da sur frs. 50'000. En tals cass decida la votaziun all'urna.

Novas expensas unicas da sur frs. 500'000	referendum pusseivel
Novas expensas che serepetan annualmein da sur frs. 50'000	referendum pusseivel

9. Organisaziun operativa

9.1. Direcziun operativa

La direcziun operativa segirescha la colligiaziun denter l'administraziun e la politica. Ella consista dil president communal/dalla presidenta communal e dils collaboraturs responsabels. En cass ch'ei duei dar in model da direcziun communal vegn quei fixau en la constituziun communal. Co la repartiziun dalla lavur denter il president communal/la presidenta communal ed ils collaboraturs responsabels vesa ora en detagl, vegn fixau en ina ordinaziun.

La direcziun operativa ha certas cumpetenzas. Las cumpetenzas finanzialas ein limitadas tenor prescripsiuns dalla suprastanza communal. Sche la direcziun operativa decida buca en votaziun unanima per ina fatschenta, vegn quella suttamessa alla suprastanza communal.

9.2. Collaboraturs

La nova vischnaunca surpren ils contracts da lavur existents. Las cundiziuns da lavur, en special il liug da lavur, san vegnir midadas pli tard sche necessari. Ina midada dil diember da plazzas da lavur entras la fusiun ei pusseivla entras fluctuaziuns da persunal ordinarias (p.ex. pensiuns).

9.3. Administraziun communal

Sin fundament d'experienzas fatgas en autras vischnauncas san ins constatar ch'ils avantatgs d'ina administraziun, che vegn menada sut in tetg, ein gronds. Oravontut la substituziun, las uras d'avertura e las informaziuns denter il persunal selaian organisar meglier sut in tetg. Vinavon fuss ei buca favoreivel pil client sch'el stuess visitar plirs loghens tut tenor tgei uffeci ch'el basegna. Ord motivs dil liug central, dalla accessibladad per persunas cun impediments e pervia dallas localitads preveda la grupp da project da metter l'entira administraziun communal inclus igl uffeci da taglia el liug dall'actuala administraziun communal da Trun.

Cun quella sligiazion vegnan las localitads dall'administraziun communal da Sumvitg libras. In concept concernent quella immobilia ei d'elaborar enteifer la realisaziun dalla fusiun.

9.4. Scola

Il Consorzi da scola Sumvitg-Trun vegn sligiaus si ed il menaschi vegn surprius dalla vischnaunca fusiunada. Sil menaschi operativ e sin ils loghens d'instrucziun Rabiis e Trun ha la fusiun dallas vischnauncas negina influenza.

9.5. Luvratori communal e forestal sco era magasin dils pumpiers

A Sumvitg sco era a Trun exista per las spartas survetsch forestal e survetsch tecnic tier l'infrastructura in basegns d'agir. Las examinaziuns han mussau ch'ils loghens els quals ils luvratoris actuals sesanflan ein a liunga vesta per in menaschi efficient ed ord vesta dils cuosts buca adattai. Ord quei motiv ei la grupp da project dil meini ch'ins sto baghegiar in niev luvratori communal en in liug cun in bien access al traffic e ch'ei situaus central. Per saver nezegiar a moda optimala las sinergias duei era vegnir integrau el niev baghetg sper il luvratori communal e forestal in magasin central per ils pumpiers. Plinavon duei il menaschi dil caufontauna vegnir integraus el niev luvratori polivalent.

Las examinaziuns dalla grupp da lavur menaschi forestal e tecnic sco era dalla grupp da lavur pumpiers han mussau ch'in liug gest sper la via cantunala (via Alpsu H19) denter Trun e Rabius fuss il pli adattau. Las suprastonzas communalas da Sumvitg e Trun han incaricau in biro da cussegliaziun ch'ei specialisau sin fatgs dil forestalessen cull'elaboraziun d'ina proposta per l'organisaziun futura dil menaschi forestal e tecnic, sco era cull'elaboraziun d'in luvratori communal per il menaschi necessari. Tier quella lavur han representants digl uffeci d'uaul e prighels dalla natira (AWN), dall'assicuranza d'edificis dil Grischun (GVG) sco era ils responsabels dallas duas vischnauncas collaborau.

Cun il questunari aschuntau han votantas e votants la pusseivladad da s'exprimer a moda generala tier quell'intenziun.

9.6. Pumpiers

Il Corp da pumpiers Sumvitg-Trun vegn sligliaus ed il menaschi dils pumpiers surpren la nova vischnaunca. Per l'operativa e l'organisaziun dil corp da pumpiers ha la fusiun dallas vischnauncas negina influenza. Quei succeda vinavon tenor cundiziuns da basa dall'assicuranza d'edificis dil Grischun (GVG).

Sco descret el capitel 9.5 duei il in niev magasin dils pumpiers vegnir integraus el niev luvratori communal. Il local da pumpiers a Trun sto tenor l'assicuranza d'edificis dil Grischun (GVG) vegnir mantenius vinavon sco sedia secundaria. Quei per garantir tier in incendi a Schlans ni a Zignau ina intervenziun speditiva.

9.7. Organisaziun turistica

Sin l'organisaziun turistica e la commercialisaziun turistica ha la fusiun dallas vischnauncas negina influenza directa. A Sumvitg ei l'uniun Sumvitg Turissem ed a Trun l'uniun Trun Turissem responsabla per quei sector. Omisduas uniuns han ina cunvegna da prestaziun cun Surselva Turissem SA ed ein cun lur products ina cumpart dalla destinaziun turistica Surselva. Schebein ei fagess senn da fusiunar Sumvitg Turissem e Trun Turissem schai en cumpetenza dallas duas organisaziuns da decider.

9.8. Planisaziun dil territori e lescha da baghegiar

Las midadas sin palancau federal e sin palancau cantunal el sector dalla planisaziun dil territori ein stadas grondas ils davos onns. L'applicaziun munta per las duas vischnauncas ina gronda sfida. La fusiun dallas vischnauncas porta igl avantatg che las adattaziuns dalla lescha da baghegiar ston buca succeder parallelmein. La realisaziun dalla nova lescha da baghegiar vegn a cuzzar plirs onns. Entochen che la nova lescha da baghegiar per la vischnaunca fusiunada va en vigur valan las leschas actualas dallas vischnauncas Sumvitg e Trun sco era dall'anteriura vischnaunca Schlans per ils territoris sco tochen da cheu.

La cumissiun da baghegiar ei l'istanza da baghegiar. Capitel 8.6 descriva la cumposiziun dalla cumissiun da baghegiar, lur posiziun enteifer la vischnaunca sco era las cumpetenzas ed incumbensas. Per l'emprema fasa suenter la fusiun dallas vischnauncas eis ei buca previu da scaffir in uffeci da baghegiar. Las lavurs administrativas el sector da baghegiar dueien succeder entras la cumissiun da baghegiar cun sustegn dall'administraziun communal. Sesviluppescha in basegns per in uffeci da baghegiar dueien pli tard las personas responsablas decider en caussa ed implementar in uffeci da baghegiar.

10. Traffic public

Oz han buca tuts vitgs dallas duas vischnauncas ina colligaziun optimala vid il traffic public. La finamira ei perquei da garantir il status quo e baghegiar ora il traffic public. En special ella vischnaunca Sumvitg duei la colligaziun dils vitgs cun il traffic public vegnir baghegiada ora sil nivel dalla vischnaunca Trun.

11. Agricultura/alps/pastiras

Cun la fusiun va il terren agricol, las alps e pastiras ch'ei en possess dallas vischnauncas actualas sco era autra facultad da vischnaunca vi alla nova vischnaunca. La vischnaunca nova duei schar a tscheins tut la proprietad d'agricultura als purs dallas anteriuras vischnauncas. Tier las alps duei quei succeder sche pusseivel a consorzis ni corporaziuns tenor stan actual, pia a purs dallas anteriuras vischnauncas che meinan gia ussa ils consorzis e las corporaziuns. Il tscheins d'affittaziun duei vegnir fixaus a moda independenta tenor lescha d'affittaziun federala. La repartiziun geografica dallas pastiras e dil terren d'affittaziun resta sco tochen da cheu. Vegn ei dau si in menaschi agricol en in'antieriura vischnaunca duei il terren e la pastira che vegn liber vegnir repartius sin ils purs dall'antieriura vischnaunca. Ils purs dalla vischnaunca fusiunada han preferenza enviers purs jasters. Investiziuns vid stabiliments d'alp vegnan finanziari ed exequi tenor lescha d'affittaziun. Cundiziuns da diever vegnan regladas cun in uorden funsil dalla vischnaunca nova. La survigilanza e la repartiziun ei en cumpetenza dalla suprastanza communal. En special duei la suprastanza communal en rama dalla lescha haver las cumpetenzas da decider davart il diever e la repartiziun dallas pastiras e dil terren d'affittaziun.

12. Tegias d'alp e da catscha

Cun il contract da fusiun duei vegnir reglau che las habitontas ed ils habitonts sin territori dallas anteriuras vischnauncas han la preferenza tier il diever da tegias d'alp e da catscha ch'ei en proprietad dallas vischnauncas actualas.

13. Finanzas

Independent dalla fusiun ston facturs externs che san haver influenza sin la situaziun finanziaria d'ina vischnaunca vegnir risguardai. Buca da sutschazegiar ein en quei connex midadas da leschas surcommunales. En quest capetel vegnan entginas cefras indicativas dallas duas vischnauncas presentadas. Sco la suandonta tabella muossa dispona la vischnaunca Sumvitg d'ina facultad netta e la vischnaunca Trun d'in deivet net.

Bilanza 31-12-2020	Sumvitg	Trun	Total
Activas	17'604'000	15'702'000	33'306'000
Facultad finanziaria	8'042'000	5'658'000	13'700'000
Facultad administrativa	9'562'000	10'044'000	19'606'000
Passivas	17'604'000	15'702'000	33'306'000
Capital jester	7'296'000	7'882'000	15'178'000
Finanziaziuns specialas	845'000	842'000	1'687'000
Capital agen	9'463'000	6'978'000	16'441'000
Facultad netta			
Facultad finanziaria – capital jester	746'000	- 2'224'000	- 1'478'000

Las vischnauncas Sumvitg e Trun han ils medems peis da taglia tier la taglia sin entradas e facultad dallas persunas naturalas sco era tier la taglia sin midada da maun. Tier il pei da taglia dalla taglia sin schischom dat ei in pintga differenza (Sumvitg 1.3‰, Trun 1.5‰). La suandonta tabella muossa la media dallas entradas da taglia dils davos treis onns.

Media 2018-2020	Sumvitg		Trun		Total
Taglia sin entradas e facultad	105%	1'686'000	105%	1'902'000	3'588'000
Taglia sin schischom	1.3‰	299'000	1.5‰	360'000	659'000
Taglia sin midada da mauns	2%	130'000	2%	95'000	225'000

L'atgna finanziaziun dils davos treis onns dallas duas vischnauncas munta en media 2'409'000. Duront il medem interval han las vischnauncas fatg investiziuns nettas da 3'258'000. Las investiziuns nettas han buca saviu vegnir finanzadas cumpleinamein cun ils agens mieds.

Media 2018-2020	Sumvitg	Trun	Total
Surpli da recav	1'149'000	551'000	1'700'000
Atgna finanziaziun	1'479'000	930'000	2'409'000
Investiziuns nettas	1'759'000	1'499'000	3'258'000